

Weinig aandacht voor Nota Ruimte

17 november 2025

Het oude Nederland zal na Corona niet meer terugkeren. Deze woorden of woorden van gelijke strekking zijn van toenmalige premier Mark Rutte bij de start van wat de Coronapandemie is gaan heten. Het bleken profetische woorden of een indicatie dat de premier iets wist wat de meeste burgers nog niet wisten: vanaf maart 2020, de start van Corona, ging Nederland (en veel andere Westerse landen) op de schop. Op vele terreinen werden nieuwe ontwikkelingen ingezet of bestaande versneld: de natuurtransitie, energietransitie, klimaattransitie, circulaire economie, stedelijke transitie, digitale transitie en

mobiliteitstransitie.

Afbeelding uit rapport Universiteit van Wageningen ([hier te downloaden](#))

De Nota Ruimte moet de wettelijke basis bieden voor alle ingrijpende veranderingen van ons land, dorpen, landbouw- en natuurgebieden. Maar er is weinig aandacht voor deze omvangrijke wetgeving. Dit schrijft Elze van Hamelen* in een recent nummer van [De Andere Krant](#).

Van Hamelen: *“Het is geen geruststellend beeld: de sloop van de landbouw en visserij gaat door, mobiliteit wordt beperkt, overal komen industriële windturbines, defensie gaat enorm veel ruimte opslokken, grote delen van het land worden onleefbaar gemaakt door verhoging van de grondwaterstanden en de komst van de wolf.”*

In het artikel schetst Van Hamelen een helder beeld van de historische veranderingen die momenteel in heel Nederland plaatsvinden. Sommigen zal zijn opgevallen dat tijdens de Covid-avondklok 5G-antennes op velen plekken werden geplaatst, toen de avond was gevallen en iedereen geacht werd binnen te blijven. Ook staken in de Covidjaren in veel dorpen en steden oranje kabeleindjes boven de grond, glasvezel bedoeld voor elk huis als voorbereiding op een volledige digitalisering van de samenleving.

Alom is geklaag hoorbaar over werkzaamheden aan de weg, omleidingen met uiteindelijk resultaat versmalde wegen en verdwenen parkeerplaatsen. Want ook de automobilititeit moet er aan geloven. In steeds meer dorpen en steden zal het autoverkeer worden teruggedrongen. Het doel is de voorzieningen zoals winkels en publieke diensten zo te spreiden dat de meeste activiteiten op loop- of fietsafstand bereikbaar zijn.

Dat klinkt nobel, maar veel gemeenten werken niet zozeer aan die voorzieningen inperken van het autoverkeer. Een mogelijk toekomstscenario is het blokkeren van het autoverkeer door de stad op te delen in wijken waarbij de auto beperkt de wijk uit mag. Dat heet de ‘15-minutenstad’, een concept dat men onder meer [geprobeerd heeft het in Engelse Oxford](#). Dit tot grote woede van de

bewoners die hun auto niet meer vrijelijk mochten gebruiken. Daar kwam nog bij dat er een systeem van digitale controle met camera's werd ingevoerd. Het leidde tot vernieling van de camerapalen waardoor de gemeente nu zoekt naar alternatieven. De [positieve berichtgeving](#) over dit concept kon niet verhinderen dat de bevolking het systeem in deze extreme vorm niet accepteerde.

Ook de boeren merken dat de ruimte in Nederland wordt herverdeeld. Zonder harde bewijzen werken veel 'klimaatmaatregelen' tegen de agrarische sector. De uitzonderlijk strenge stikstofnormen brengen veel boeren in de problemen. Ze moeten hun vee van de hand doen of zelfs hun boerenbedrijf door de overheid laten opkopen zonder daarna nog elders als boer aan de slag te mogen. De kosten van de stikstofmaatregelen leiden tot minder boeren en afnemende aanbod van voedsel. Het is niet verrassend dat de vleesprijzen snel oplopen.

De 'vernatting' van het landschap is een andere bedreiging voor de boeren. Als het water in de sloten wordt verhoogd, vernatten de graslanden eromheen. Zware machines kunnen het land dan niet meer bewerken. Ook verdwijnen soms landbouwgebieden vanwege het 'ruimte bieden aan water'.

Het [vakblad voor natuurbos en landschap](#) (PDF) ziet deze vernatting als een "kans". Zij schrijft: *"In veenweidegebieden kunnen hogere grondwaterstanden de bodemdaling beperken (minder inklinking), de biodiversiteit herstellen en zorgen voor een waterbuffer in droge perioden. Maar hogere grondwaterstanden hebben ook impact op de bedrijfsvoering van de melkveehouders."*

Ook de rijksdienst voor het cultureel erfgoed [ziet positieve kanten](#) voor de landbouw: *"Stadsbewoners gaan niet uitsluitend om recreatie naar de veenweidegebieden. Ze willen ook producten uit de buurt die vers en onbewerkt zijn. Die producten vinden ze onder meer in het landelijke gebied. Als het grondwaterpeil in veenweidegebieden hoger komt te staan, kan dat ruimte bieden voor nieuwe (natte) teelten, zoals Azolla (kroosvaren), dat wellicht als veevoer kan dienen. Ook circulaire (biologische) veeteelt kan streekproducten opleveren."*

De wolf is een veelbesproken onderwerp geworden. Inmiddels zijn er duizenden 'incidenten' tussen mens, dier en wolf [geregistreerd bij B12](#), variërend van een 'ontmoeting', dode schapen of kippen, of [verwonding van een kind](#), zoals bij Austerlitz.

Of de wolf is 'aan komen lopen' of uitgezet of een combinatie, blijft inzet van

discussie.

Met de vermeende dreiging van een Russische aanval moeten aanzienlijke delen van het land vrij worden gemaakt voor militaire doeleinden, dit mede op aandringen van de Verenigde Staten en de NAVO. Zoals bijvoorbeeld het inmiddels [verworpen plan om op de Veluwezoom](#) bommen te laten exploderen uitgerekend in een Nationaal Park én Natura2000-gebied, daar waar stikstof de natuur zou bedreigen.

De energietransitie is een ander element van die grote verbouwing van Nederland. Een kostbare operatie die iedereen op verschillende wijze zal raken. Veel buurten zullen gedwongen 'van het gas' af moeten om elektrisch te gaan verwarmen. De grote vraag naar stroom door deze ondoordachte transitie leidt ertoe dat 14.000 bedrijven wachten op aansluiting op het electriciteitsnet. Ook moeten nog vele duizenden transformatiehuisjes worden bijgebouwd. Voor stabilisering en uitbreiding van het hoogspanningsnet vraagt de in Arnhem gevestigde netbeheerder TenneT nog eens €200 miljard extra, waarvan de rekening bij de eindgebruikers zal landen.

De grootste verbouwing van Nederland is na de ruilverkaveling van de 50-er en 60-er jaren de grootste verandering uit de naoorlogse geschiedenis van Nederland.

De wettelijk basis hiervoor vormt dus de Nota Ruimte. Van Hamelen in De Andere Krant: *"Onlangs, op 26 september, publiceert demissionair minister van Binnenlandse Zaken Mona Keijzer de '[concept Nota Ruimte](#)'. Deze ligt tot 15 december ter inzage voor reacties. Daarna worden de keuzes voor de verbouwing definitief vastgelegd in de Nota Ruimte. Zoals gebruikelijk heeft de concept-Nota weinig aandacht gehad. Er is niet eens een politiek debat over gevoerd. Terwijl in deze nota voor een groot deel de toekomst van Nederland wordt bepaald."*

*[Elze van Hamelen](#) adviseert burgers en overheden over de ruimtelijke transitie.

Meer over de grote verbouwing van Nederland op koers2030.nl.